

Asia: 1/66/2016

Valtioneuvoston asetus Syyttäjälaitoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Folktinget tackar inledningsvis Justitieministeriet för att man har beaktat flera av de ställningstaganden, som ingick i vårt tidigare utlåtande 18.8.2017, såsom myndighetens namn och behovet av bestämmelser om åklagartjänster för vilka det föreskrivs särskilda kunskaper i svenska.

Allmänt taget konstaterar Folktinget att åklagarens och domarens kunskaper i svenska är synnerligen viktiga, om en eller flera parter vid en rättegång är svenskspråkiga. Åklagaren har en mycket aktiv roll, men om kunskaperna i svenska inte är tillräckliga så urholkas garantierna för en rättvis rättegång. Det är på grund av detta särskilt viktigt att det nuvarande antalet sk. språkåklagare inte minskas till följd av reformen.

Folktinget lyfter fram vissa ställningstaganden med avseende på de kommande åklagardistrikt som har tvåspråkiga kommuner inom verksamhetsområdet och understryker det viktiga i:

- att faktiska kunskaper i både finska och svenska är ett viktigt kriterium när åklagare och övrig personal rekryteras.
- att åklagarnas och den övriga personalens språkkunskaper kartläggs som en del av kompetensutvecklingen och personalen ges möjlighet att förkovra sina kunskaper i svenska.
- att också den svenskspråkiga personalens behov av tjänster på sitt eget språk i förvaltningsärenden tillgodoses inom åklagarväsendet.
- att Justitieministeriet följer upp och utvärderar de språkliga konsekvenserna av reformen av åklagarväsendet och tingsrättsreformen i nästa språkberättelse av statsrådet.
- att Justitieministeriet, ifall den språkliga situationen förändras, skärper de krav som finns inskrivna i statsrådets förordning och tillför resurser för att säkerställa tryggheten av de grundläggande rättigheterna.

VNA 1 luku: Syyttäjälaitoksen organisaatio ja tehtävät

-

VNA 2 luku: Henkilöstö, erityisesti syyttäjien hallinnolliset tehtävät, nimittäminen ja virkavapaus

I 8 § utkastet till statsrådets förordning ingår bestämmelser om antalet åklagartjänster för vilka det föreskrivs särskilda kunskaper i svenska vid Södra Finlands respektive Västra Finlands åklagardistrikt. Det föreslagna antalet språkåklagare är 16, vilket motsvarar nuläget. Folktinget understöder förslaget.

VNA 3 luku: Erinäiset säännökset, erityisesti hallintokanteluasioiden ratkaiseminen

-

VNA: Muita huomioita, tarve muille säännöksille

Utkastet till lag och statsrådsförordning om Åklagarmyndigheten

Justitieministeriet har gett remissinstanserna möjlighet att ta ställning endast till vissa paragrafer i det nya utkastet till lag, vilket Folktinget kraftigt ifrågasätter. En av de paragrafer som inte omfattas är den föreslagna 29 §. Med stöd av denna paragraf utfärdas närmare bestämmelser om behörighetsvillkor som gäller åklagarnas språkkunskaper genom statsrådets förordning.

Folktinget hänvisar till att den grundläggande rätten till rättegång på svenska inte får vara beroende av omständigheter som regleras i en rättsnorm på lägre nivå än lag. Trots detta innehåller lagutkastets 29 § endast en allmän skrivning om behörighetsvillkor gällande åklagarnas språkkunskaper. Det saknas bestämmelser i lagutkastet om att det för att trygga de språkliga rättigheterna ska finnas ett tillräckligt antal åklagare och specialiståklagare med utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska och goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska i de åklagardistrikt som omfattar tvåspråkiga kommuner.

Folktinget konstaterar att bestämmelser om motsvarande sk. språkdomartjänster ingår i 10 kap. 10 § domstolslagen. Eftersom rätten till rättegång på svenska är grundlagstryggad är det motiverat att ministeriet på motsvarande sätt som i domstolslagen skriver in bestämmelser om åklagartjänster för vilka det föreskrivs särskilda kunskaper i svenska i lagen om Åklagarmyndigheten.

I 8 § utkastet till statsrådets förordning ingår däremot bestämmelser om antalet åklagartjänster för vilka det föreskrivs särskilda kunskaper i svenska vid Västra Finlands respektive Södra Finlands åklagardistrikt. Det föreslagna antalet språkåklagare är 16, vilket motsvarar nuläget. Folktinget understöder förslaget.

Utöver detta hänvisar Folktinget till riksåklagarens uppgift att utnämna specialiståklagare med stöd av 17 § i lagen. Riksåklagaren har följaktligen prövningsrätt också i fråga om huruvida en specialiståklagartjänst ska vara en språkåklagartjänst eller inte.

Folktinget framhåller det väsentliga i att riksåklagaren fäster särskild vikt vid behovet av specialiståklagartjänster som bör omfattas av kravet på utmärkt svenska. Genom detta kan åklagarväsendet försäkra sig om att specialiståklagare handlägger de ärenden som på grund av sin substans förutsätter specialkunskap.

Folktinget ber Justitieministeriet skriva in bestämmelser i lagen om att det för att trygga de språkliga rättigheterna ska finnas ett tillräckligt antal åklagare och specialiståklagare med utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska och goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska vid de åklagardistrikt som omfattar tvåspråkiga kommuner.

Språkliga konsekvenser

Justitieministeriet har inte publicerat motiveringar i anslutning till lagutkastet om Åklagarmyndigheten, vilket betydligt försvårar remissinstansernas möjligheter att ta ställning till förslaget.

Folktinget konstaterade i sitt tidigare utlåtande till ministeriet 18.8.2017 att det saknades en bedömning av språkliga konsekvenser i det dåvarande propositionsutkastet. Vi framhåller att detta inte är ett acceptabelt förfarande, eftersom lagen kommer att ha en stor betydelse för säkerställandet av enskilda personers rättsskydd och språkliga rättigheter. Enligt grundlagsutskottet är en övergripande bedömning av de språkliga konsekvenserna ett måste, särskilt när de administrativa omläggningarna påverkar språkgruppernas faktiska möjligheter att få tjänster på sitt eget språk (GrUB 1/2010 rd).

Folktinget framhåller att en bedömning av språkliga konsekvenser bör omfatta omstruktureringen av åklagarväsendet både som helhet och särskilt gällande varje åklagardistrikt. Vilken är åklagardistriktens språkliga ställning, om de utgör enheter inom den nya Åklagarmyndigheten? Om verksamhetsområdena utvidgas så sjunker den svenskspråkiga befolkningens andel inom de nya distrikten. Vilka konsekvenser får detta i så fall för åklagarväsendets möjligheter att säkerställa svenskspråkiga personers rättsskydd och språkliga rättigheter?

Folktinget anser att utvidgade verksamhetsområden i större utsträckning bör möjliggöra en fördelning av åklagarväsendets resurser i språkligt hänseende, så att åklagare med rätt språklig

kompetens kan handlägga ärenden i enlighet med de behov som finns inom distriktet. Samtidigt bör åklagarväsendet se till att allt skriftligt material av betydelse för enskilda personer är tillgängligt på både finska och svenska, också i digital form.

Folktinget hänvisar vidare till Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2013, där den språkliga situationen inom åklagarväsendet beskrivs på ett förtjänstfullt sätt i kapitel 6.2 Åklagarna och de språkliga rättigheterna.

Folktinget ber Justitieministeriet komplettera den kommande regeringspropositionen med en grundlig bedömning av språkliga konsekvenser innan propositionen lämnas till riksdagen.

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 4 §: Valtakunnansyyttäjän toimiston tehtävät

-

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 5 §: Syyttäjäalueen tehtävät

-

Syyttäjälaitoslaki 3 luku 20 §: Rikosasioiden jakaminen

-

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting